ว่านหางจระเข้ ; สมุนไพรมหัศจรรย์

การใช้ว่านเป็นสมุนไพรเพื่อการรักษาโรคมีมาแต่โบราณ แต่อยู่ในวงจำกัด ปัจจุบันกลับนำว่านมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ว่านที่รู้จักกันดี และนำมาใช้ประโยชน์ได้กว้างขวางคือ ว่านหางจระเข้ ว่านชนิดนี้สามารถนำมาใช้ทำผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมและทางการแพทย์ เช่น ทำเครื่องสำอางบำรุงผิว แชมพู เครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจกันมากในต่างประเทศ ถึงกับมีการส่งเสริมการผลิตกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน สำหรับไทยเรามีการนำว่านนี้มาใช้เป็นยาสมานแผล เช่น ถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ให้เอาใบว่านหางจระเข้ ขยี้คั้นน้ำจากใบมาทาแผล เพื่อระงับความเจ็บปวด นับว่าคนไทยคุ้นเคยกับว่านหางจระเข้มานานพอควร

ว่านหางจระเข้นี้มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า **Aloe vera** Linn. เป็นพืชที่อยู่ในวงศ์ Liliaceae หรือ Lily family ใช้ชื่อเรียกกันต่าง ๆ เช่น ทางภาคเหนือเรียก ว่านไฟไหม้ ภาคกลาง เรียก ว่านหางตะเข้ หรือว่านหางจระเข้ ส่วนชาวจีน เรียก "นำเต็ก" ว่านหางจระเข้เป็นพืชพื้นเมืองของอาฟริกาใต้ แต่ได้มีผู้นำมาปลูกในประเทศที่มีอากาศร้อนทั่ว ๆ ไป ปัจจุบันพบมากในดินแดนแถบอเมริกาตอนใต้ เท็กซัส ฟลอริดา อาฟริกาเหนือและใต้ เอธิโอเบีย บราซิล มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย ลักษณะใบของว่านหางจระเข้ คือ ใบหนาประมาณ ๑ นิ้ว ยาว ๓๐ นิ้ว กว้าง ๓ นิ้ว โคนใบใหญ่ ปลายใบแหลม มีหนามแหลมตามริมครีบใบ ใบสีเขียว มีกระขาวอวบอ้วน ภายในมีวุ้นและเมือก โคนต้นพันดินเล็กน้อย ก้านดอกแทงขึ้นจากกลางต้นเป็นก้านแข็งสูงราว ๒ ฟุต ดอกมีสีแดงอมเหลืองคล้ายดอกซ่อนกลิ่นตูม ๆ การปลูกว่านหางจระเข้เพื่อใช้ใบซึ่งมีปริมาณน้ำเมือกมาก จะต้องปลูกใกล้ริมทะเล ว่านหางจระเข้ที่รู้จักกันดีมี ๒ พันธุ์ คือ **Aloe vera** และ **Aloe barbadensis** ซึ่งมีลักษณะใบคล้ายกริช สีเทาเขียว ใบแก่ ๆ จะมีสีเขียวจัด ความยาวประมาณ ๒๔—๓๐ นิ้ว แต่ละใบมีหนามอยู่ขอบใบ การขยายพันธุ์ใช้วิธีแยกหน่อ และนำไปวางลงในที่ปลูก อย่ากลบให้ดินแน่นเกินไป เมื่อรดน้ำจะซึมได้ง่าย ถ้ากดให้ดินแน่นหัวว่านจะเน่า เนื่องจากน้ำซึมได้ช้า หรือน้ำขังอยู่นานเกินไป การปลูก ควรจะให้หัวโผล่ดินเล็กน้อย เพื่อสะดวกในการแตกหน่อได้เร็วขึ้น ส่วนที่นำไปใช้ประโยชน์คือ น้ำเมือกหรือวุ้นจากใบ และน้ำยางหรือกาว ซึ่งมีลักษณะเหลวสีเหลืองเข้ม เรียก Aloin การปลูกว่านหางจระเข้ได้ทำกันอย่างแพร่หลาย ตัวอย่างเช่นในหมู่บ้าน Rio Grande ทางตอนใต้ของรัฐเท็กซัสในสหรัฐอเมริกา เริ่มปลูกกันในสวนหลังบ้าน เป็นระบบครอบครัว ต่อมาได้ขยายเพิ่มเนื้อที่การปลูกมากขึ้นเรื่อย ๆ จาก ๕๐๐—๖๐๐ เอเคอร์ หรือ ๑,๒๕๐ ไร่ ขยายขึ้นเป็น ๔,๐๐๐ เอเคอร์ เนื่องจากมีสภาพดินฟ้าอากาศเหมาะสม พื้นที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ ๙๕ ของหมู่บ้านนี้จึงปลูก **Aloe vera** มาก และจากการสำรวจการเก็บเกี่ยวใบของว่านหางจระเข้จะได้ประมาณ ๒๔—๓๖ ปอนด์/ต้น รวมแล้ว ผลผลิตจากต้นที่นับว่าได้ผลดีจะประมาณ ๗๐,๐๐๐—๘๗,๐๐๐ ปอนด์/ปี นับว่าสามารถนำสารจากใบ **Aloe vera** มาวิจัยและใช้ประโยชน์ทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้มาก ในประเทศญี่ปุ่นก็เช่นกัน นักวิจัยได้ทำการทดลองเกี่ยวกับพืชว่านหางจระเข้ และยังได้จดทะเบียนสิทธิบัตรเกี่ยวกับการนำสาร Aloin ไปใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง และในทางการแพทย์ เช่น ใช้ประโยชน์ในการสมานแผล รักษาแผลสดอันเกิดจากไฟไหม้ ฆ่าแบคทีเรียทำให้แผลไม่เน่าเปื่อยลุกลามมากขึ้น ซึ่งการวิจัยเรื่องนี้ทางประเทศไทยได้เคยนำมาทดลองใช้กับคนไข้ในโรงพยาบาลวังน้ำเย็น จ. ปราจีนบุรี ปรากฏว่าสามารถรักษาบาดแผลเน่าเปื่อยให้แห้งและไม่ลุกลามมากขึ้น นายแพทย์แผนปัจจุบันต่างก็แปลกใจในคุณสมบัติของ

ว่านหางจระเข้ เพราะใช้ประโยชน์ได้ดีอย่างหนึ่งในวงการแพทย์ และมีราคาถูก ทั้งหมดนี้ เราจะพบว่าว่านหางจระเข้ พืชสมุนไพรมหัศจรรย์นี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากมาย ซึ่งรวบรวมพอเป็นสังเขปได้ดังนี้คือ

๑. ใช้เป็นยา บรรเทาอาการปวดศีรษะ แพทย์ตามชนบทใช้ใบฝานตามขวางตัดเป็นวงกลม ใช้ปูนแดงทาที่วุ้น แล้วปิดขมับ

๒. ใช้เป็นยาระบาย เรียกยาดำ โดยนำน้ำยางที่ไหลออกมาจากใบ มีสีเหลืองเข้ม เรียก Aloin ไปต้มเพื่อให้น้ำระเหยออกไป เมื่อทิ้งให้เย็นจะเป็นก้อนมีสีน้ำตาลเกือบดำ เรียกยาดำ มีสาร Anthraquinone เป็นยาระบาย เมื่อรับประทานจะเกิดอาการไช้ท้อง เกิดการเคลื่อนไหวของลำไส้ใหญ่มาก ขนาดรับประทาน ๒๕๐ มิลลิกรัม หรือเท่าเมล็ดถั่วเขียว ยาดำที่ขายในการค้ามีหลายชนิด เช่น Socotrine Aloe ได้มาจากพืช **Aloe peryi**, Baker และ Curacaco Aloe จากพืช **Aloe barbadensis,** Miller.

๓. ใช้วุ้นหรือยางเหนียวจากใบ แก้การถูกไฟไหม้ แผลพุพอง ตลอดจนแมลงมีพิษกัดต่อย

๔. แก้หนองใน รีดวุ้นจากใบผสมกับสารส้มรับประทาน แต่ในวงการแพทย์ของจีนใช้รากและเง่าต้มรับประทาน

๕. เป็นส่วนผสมของแชมพูโปรตีน ช่วยปรับสภาพเส้นผมให้อ่อนนุ่ม สลวย อนึ่ง การนำใบว่านหางจระเข้มาทำเป็นน้ำยาปรับสภาพเส้นผมใช้เอง มีหลักการอย่างง่าย ๆ ๓ วิธี คือ วิธีที่หนึ่ง ใช้ใบว่านหางจระเข้ ๑—๒ ใบ ลอกผิวออก ตัดเป็นท่อน ๆ แล้วนำไปถูที่หนังศีรษะ วิธีที่สอง นำใบว่านหางจระเข้ ๑—๒ ใบดังกล่าว ลอกผิวออก ไปแช่ในน้ำอุ่นจนกระทั่งใบเป็นสีเขียวซีด แล้วนำมาถูที่หนังศีรษะ วิธีที่สาม นำใบว่านหางจระเข้ ๑—๒ ใบ ใส่ภาชนะแล้วเคี่ยว นำน้ำที่ได้ไปใส่หนังศีรษะ ขยี้จนเป็นฟองให้ทั่ว ใช้ผ้าคลุมผมเอาไว้ ทิ้งไว้ประมาณ ๑๕ นาที จึงล้างออก

๖. เครื่องดื่มว่านหางจระเข้ ใช้บริโภค มีคุณค่าบำรุงร่างกาย เป็นส่วนผสมในเครื่องดื่มลดความอ้วนได้ดี เพราะมีค่าความร้อนต่ำ และมีคาร์โบไฮเดรทย่อยง่าย แต่เนื่องจากมีรสขมจึงไม่เป็นที่นิยม

7. เป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องสำอาง บำรุงผิวทุกส่วนของร่างกาย เช่น หน้า มือ แขน อาทิ เป็นส่วนผสมในครีมแก้สิว ครีมเบบี้โลชั่น ครีมล้างหน้า ครีมนวด ดังตัวอย่าง

Aloe—moisturizer	% w/w
Carbomer 940	0.2
Lanolin & anhydrous	5.0
Stearic acid	2.6
Light mineral oil	12.0
Mink oil	3.0
Triethanolamine	1.8
Distilled water	48.0
Stabillized Aloe gel	26.0
Methyl and propyl parabens	0.3
Perfume	0.5

๘. เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ด้านทันตกรรม

จากผลการวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ให้รายละเอียดนำมาอ้างอิง เป็นพื้นฐานเพื่อปรับปรุงสูตรและผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีชื่อทางการค้าต่าง ๆ กัน อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภค เพิ่มผลกำไรแก่ผู้ผลิตเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและเอกชน เป็นต้นว่า The National Aloe Scientific Council, United Aloe Technologists Association Inc. Aloe vera International of Arizona Inc. และ Toe American Aloe Growers Association ให้ความสนับสนุน ส่งเสริมผลงานวิจัยจากว่านหางจระเข้อย่างมาก มีบทความลงตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ ส่งเสริมขยายเนื้อที่สำหรับการปลูกว่านหางจระเข้ให้

เพียงพอกับความต้องการของตลาดโลก โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งผู้วิจัยหลายท่านต่างลงความเห็นว่า ชาวโลกจะพบผลิตภัณฑ์จากว่านหางจระเข้เพิ่มมากขึ้นในอนาคต และในที่สุดจะมีใช้กันอยู่เป็นธรรมดาในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า ว่านหางจระเข้ เป็นว่านสมุนไพรธรรมชาติชนิดหนึ่ง ซึ่งกำลังได้รับความนิยมอย่างมากผู้สนใจต่าง ๆ รวมทั้งแพทย์แผนปัจจุบันในหลายประเทศได้ให้ความสนใจนำไปศึกษา ค้นคว้า และสามารถนำสารประกอบที่มีอยู่ในว่านหางจระเข้มาใช้ประโยชน์ในการผลิตผลิตภัณฑ์หลายชนิด แต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ประเทศไทยมีว่านหางจระเข้ แต่ยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ให้แพร่หลายกว้างขวางเท่าที่ควร การส่งเสริมให้นักลงทุนหันมาสนใจในอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากว่านหางจระเข้ซึ่งปลูกได้ง่ายในประเทศ เป็นการส่งเสริมการนำสมุนไพรที่มีในประเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งยังอาจนำรายได้มาสู่ประเทศไทยได้อีกด้วย ท่านที่กำลังคิดจะลงทุนผลิตสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งจากว่านหางจระเข้ และสนใจที่จะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้เพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้ว อาจค้นคว้าหาความรู้ได้ที่ กองสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมวิทยาศาสตร์บริการ ถนนพระรามหก/โยธี พญาไท กทม. ๑๐๔๐๐ ในเวลาราชการ.

มะม่วงกวนปรุงรส

ส่วนประกอบ

กากมะม่วงหลังคั้นน้ำมะม่วง	๑ กิโลกรัม
น้ำตาลทรายขาว	๑ กิโลกรัม
น้ำ ประมาณ	๑ ลิตร
เกลือ	๔๕ กรัมหรือประมาณ ๔ ช้อนโต๊ะ
ชะเอมผง	๑๕ กรัมหรือประมาณ ๓ ช้อนโต๊ะ
กรดซิตริก (กรดมะนาว)	๓๐ กรัมหรือประมาณ ๓ ช้อนโต๊ะ

กรรมวิธี

๑. ผสมส่วนต่าง ๆ ยกขึ้นตั้งไฟอ่อน ๆ กวนจนแห้ง

๒. บรรจุมะม่วงกวนปรุงรสในขวดแก้วแห้งสะอาด และปิดสนิท หรือห่อด้วยกระดาษแก้วใส